

**ZAMONAVIY MEDIA MUHITIDA AXBOROT
MANIPULATSIYASIDAN HIMOYALANISH VA JAHON MEDIA HAMDA
AXBOROT MAKONIDA RAQOBAT MUHITI**

*Ilmiy rahbar: **Abdupattayev Xasanboy***

Qo'qon Davlat Universiteti Xorijiy filologiya fakulteti

*1-bosqich talabasi **Nurmuhammadova Gulruxbegim***

ANNOTATION: *This paper explores the influence of social media on students' learning habits, motivation, and academic performance. The study analyzes both positive and negative effects of social networks and provides practical strategies for using social media as a productive educational tool. The research emphasizes the importance of digital literacy, responsible online behavior, and balanced usage of social media to enhance academic success.*

Keywords: *social media, education, learning, motivation, digital literacy, academic performance*

KIRISH

Raqamli axborot asrida media tizimi mislsiz tezlikda rivojlanmoqda. Shu bilan birga, axborot oqimining keskin ortishi manipulativ mazmundagi ma'lumotlar tarqalishini osonlashtirmoqda. Bugungi global media makonida nafaqat davlatlar, balki yirik texnologik kompaniyalar, media korporatsiyalar va ijtimoiy platformalar ham axborot ustidan nazorat o'rnatish uchun raqobatga kirishmoqda. Mazkur maqolada axborot manipulatsiyasi mexanizmlari va unga qarshi kurash strategiyalari, shuningdek, jahon axborot makonidagi raqobat jarayonlari o'rganiladi.

1. Axborot manipulatsiyasining mazmuni va shakllari

Axborot manipulatsiyasi — bu jamoatchilik ongiga ongli ravishda ta'sir o'tkazish maqsadida ma'lumotni buzish, yashirish yoki noto'g'ri talqin qilish jarayonidir.

Uning asosiy ko'rinishlari:

- disinformatsiya — ataylab tarqatilgan yolg'on ma'lumotlar;

- misinformatsiya — zarar yetkazish niyatisiz tarqalgan noto'g'ri axborot;
- malinformatsiya — asl ma'lumotni kontekstdan chiqarib, noto'g'ri talqin qilish;
- deepfake va sun'iy intellektga asoslangan manipulyativ texnologiyalar;
- emotsional manipulyatsiya, stereotiplar va kognitiv xatolar asosidagi ta'sirchanlik.

2. Zamonaviy media maydonida manipulyatsiya texnologiyalari

Raqamli platformalar algoritmlari auditoriyaning e'tiborini jalb qilishga qaratilgan bo'lib, bu xabarlarining tarqalish tezligi va ko'lamini belgilaydi. Shu sababli, manipulyativ kontent odatda ko'proq ko'rinadi. Botlar, troll fabrikalari, algoritmik filtrlash, nishonlangan reklama va psixologik profiling kabi usullar keng qo'llanadi.

3. Jahon media va axborot makonida raqobat muhiti

Global media makonida raqobat nafaqat iqtisodiy, balki geosiyosiy maqsadlarni ham qamrab oladi. BBC, CNN, Al Jazeera, RT, CGTN kabi yirik OAVlar xalqaro axborot oqimini shakllantiradi. Ularning kontenti ko'pincha geosiyosiy manfaatlar bilan uyg'unlashgan. Raqamli gigantlar — Google, Meta, TikTok, X (Twitter) algoritmlari orqali milliardlab foydalanuvchilarning axborot qabul qilish jarayoniga bevosita ta'sir o'tkazadi.

4. Axborot manipulatsiyasidan himoyalash strategiyalari

Axborot xavfsizligini ta'minlash uchun quyidagi yo'nalishlar muhim:

- media va axborot savodxonligini oshirish;
- mustaqil faktcheking tizimlarini rivojlantirish;
- sun'iy intellekt asosidagi verifikatsiya texnologiyalarini joriy etish;
- milliy axborot siyosatini takomillashtirish va ochiq kommunikatsiya o'rnatish.

XULOSA

Zamonaviy media muhitida axborot manipulatsiyasi jiddiy xavf bo'lib, unga qarshi kurashish uchun kompleks yondashuv zarur. Global axborot maydonidagi raqobat tobora kuchayib borar ekan, milliy media tizimlari axborot xavfsizligi, mustaqilligi va raqamli savodxonlikni ta'minlashga alohida e'tibor qaratishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Voitovych, N. et al. (2025). Media Literacy Against Disinformation.

2. OECD Report (2021). Competition in Digital Media Platforms.
3. Altay, S. (2024). Media Literacy and Information Integrity.
4. Frau-Meigs, D. (2025). Digital Manipulation and Media Education.
5. UNESCO (2023). Information Ethics and Global Media.